

24. 7. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu k otázce moderace jednostranně započtené smluvní pokuty

Nejvyšší soud dosud zastával ve své judikatuře názor, že dojde-li k zániku pohledávky vzniklé z titulu smluvní pokuty započtením, není možné smluvní pokutu moderovat, neboť pohledávka započtením zanikla a vzhledem k tomu, že lze moderovat jen nárok existující, nelze rozhodovat o snížení smluvní pokuty, která v době rozhodování soudu již neexistuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2006, sp. zn. 32 Odo 1007/2006 a navazující judikaturu[1]).

Rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, sp. zn. 31 Cdo 927/2016, se však **Nejvyšší soud** od této konstantní judikatury odchýlil a **moderaci jednostranně započtené smluvní pokuty připustil**. Uvedená otázka byla posuzována v režimu zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

V posuzovaném případě se žalobce po žalovaném domáhal zaplacení doplatku ceny díla ve výši cca 1,4 mil. Kč na základě smlouvy o dílo. Žalovaný svou procesní obranu založil na tom, že na pohledávku na zaplacení doplatku ceny díla započtl svoji pohledávku představující nárok na smluvní pokutu z titulu porušení povinností žalobce (prodlení s předáním díla) ve výši rovněž cca 1,4 mil. Kč. K prodlení s předáním díla došlo v důsledku nekvalitní spáry mezi dlažbou na podlaze a kamenným obkladem na stěně.

Prvostupňový soud smluvní pokutu moderoval na 400 tis. Kč a v tomto rozsahu žalobu zamítl, neboť došlo k zániku pohledávky započtením, a ve zbylém rozsahu žalobě vyhověl. Odvolací soud naproti tomu dospěl k závěru, že k zániku pohledávky nemohlo dojít, neboť právu žalovaného nelze poskytnout právní ochranu pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku.

Nejvyšší soud ve svém rozsudku, sp. zn. 31 Cdo 927/2016, nejdříve zopakoval, že při aplikaci moderačního práva je nutné nejdříve posoudit otázku, zda sjednaná smluvní pokuta byla nepřiměřeně vysoká, přičemž se přihlédne pouze k okolnostem, které tu byly v době jejího sjednání. Nepřiměřenost smluvní pokuty tak závisí zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly, a na okolnostech, které je provázely. Naopak nelze přihlížet například k důvodům, pro něž došlo k prodlení s plněním zajištěného závazku, k okolnostem, za nichž se tak stalo, a ke skutečnostem, které ovlivnily dobu trvání prodlení. Tyto skutečnosti, které nastaly po sjednání smluvní pokuty, by mohly vést pouze k závěru, že uplatnění práva na smluvní pokutu je výkonem práva v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nikoliv však k závěru, že smluvní pokuta je nepřiměřená.

Teprve tehdy, dojde-li soud k závěru, že smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká, může přistoupit k její moderaci (snížení), a to s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti.

Vzhledem k tomu, že právní úprava moderace smluvní pokuty v § 301 obchodního zákoníku je kogentní, strany se nemohou od ní dohodou odchýlit. Tím spíše nemůže moderaci smluvní pokuty dle Nejvyššího soudu vyloučit jedna ze stran svým jednostranným právním jednáním (zápočetem).

Nejvyšší soud dále uvedl, že k moderaci smluvní pokuty dochází s účinky ex tunc, k okamžiku ujednání o smluvní pokutě. Je-li smluvní pokuta nepřiměřená, nemůže proto jednostranným zápočtem dojít v rozsahu její nepřiměřené výše k zániku pohledávky ze smluvní pokuty, ani k zániku pohledávky, proti níž je započítáváno.

Posouzení odvolacího soudu, že jednostrannému započtení nelze přiznat právní ochranu pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku, bylo tudíž nesprávné. Sama okolnost, že smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká, totiž nevypovídá dle Nejvyššího soudu nic o tom, zda jde o výkon práva v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku. Korektiv zásadami poctivého obchodního styku je až poslední možností (ultima ratio) jak zmírnit či odstranit přílišnou tvrdost zákona v situaci, ve které by se přiznání uplatněného nároku jevílo krajně nespravedlivým. Posoudí-li soud smluvní pokutu jako nepřiměřeně vysokou, je dán důvod k aplikaci moderačního práva soudu, nikoliv však k aplikaci zásady rozporu s poctivým obchodním stykem.

Závěr a dopady pro praxi

Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že Nejvyšší soud připustil v režimu obchodního zákoníku moderaci smluvní pokuty, která byla jednostranně započtena vůči jiné pohledávce. S ohledem na to, že právní úprava zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, je v případě moderace smluvní pokuty prakticky shodná, je uvedený závěr plně použitelný i za účinnosti nové právní úpravy.

V této souvislosti je vhodné podotknout, že ust. § 2051 občanského zákoníku zakotvující moderační právo soudu je rovněž (obdobně jako ust. § 301 obchodního zákoníku) ustanovením kogentním, od kterého se smluvní strany nemohou dohodou odchýlit. Ujednání, kterým by smluvní strany v režimu nové právní úpravy vyloučily moderační právo soudu, by proto bylo neplatné.

Mgr. Matěj Řičánek,
advokátní koncipient

[LEGALITÉ advokátní kancelář s.r.o.](#)

Václavská 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 200 700
e-mail: office@legalite.cz

---

[1] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 23 Cdo 4479/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1253/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3789/2011 a řada dalších.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)